

سلسله دروس مبانی اندیشه اسلامی (۱)

معرفت‌شناسی

مجتبی مصباح، دانشیار گروه
فلسفه مؤسسه آموزشی و
پژوهشی امام خمینی علیه السلام
عبدالله محمدی، استادیار
گروه فلسفه علوم انسانی
اسلامی مؤسسه پژوهشی
حکمت و فلسفه ایران

۱۵	مقدمه
۱۷	مقدمهٔ معاونت پژوهش
۲۰	مقدمهٔ مؤلفان
۲۳	درس اول: کلیات
۲۵	مقدمه
۲۶	مفهوم‌شناسی
۲۶	معرفت
۲۷	معرفت‌شناسی
۲۷	اهمیت و ضرورت مباحث معرفت‌شناسی
۳۰	ارزش یا اعتبار معرفت
۳۲	معرفت‌شناسی عام و خاص
۳۲	در بارهٔ مباحث کتاب
۳۳	خلاصه
۳۴	پرسش‌ها
۳۵	منابعی برای مطالعهٔ بیشتر
۳۶	پی‌نوشت‌ها
۳۹	درس دوم: علم حضوری
۴۱	مقدمه
۴۱	تعریف علم حضوری

۴۳	اقسام علم حضوری
۴۴	نکاتی در باره علم حضوری
۴۴	۱. تفاوت علوم حضوری از جهت شرایط تحقق آنها
۴۵	۲. همراهی علم حصولی با علم حضوری
۴۶	۳. مراتب داشتن علم حضوری
۴۸	خلاصه
۴۹	پرسش‌ها
۵۰	پی‌نوشت‌ها
۵۱	درس سوم: ارزش علم حضوری
۵۳	مقدمه
۵۴	خطاناپذیری علم حضوری
۵۴	پاسخ به چند شبهه
۵۴	شبهات
۵۴	۱. خطا در باره خود
۵۵	۲. خطا در باره حالت‌های درونی خود
۵۶	۳. خطا در باره علم به مبدأ هستی خود
۵۶	پاسخ
۶۱	خلاصه
۶۲	پرسش‌ها
۶۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
۶۴	پی‌نوشت‌ها
۶۷	درس چهارم: علم حصولی
۶۹	مقدمه
۷۰	تصور و تصدیق
۷۱	بدیهی و نظری
۷۳	تصور جزئی و کلی
۷۴	اقسام تصور جزئی
۷۴	تصور حسی

۷۵	تصور خیالی
۷۶	اقسام تصور کلی
۷۶	مفاهیم ماهوی
۷۷	مفاهیم فلسفی
۷۹	مفاهیم منطقی
۸۰	ویژگی‌های هر یک از معقولات
۸۰	لزوم بازشناسی اقسام علم حصولی
۸۲	خلاصه
۸۲	پرسش‌ها
۸۴	پی‌نوشت‌ها
۸۷	درس پنجم: ارزش علم حصولی
۸۹	مقدمه
۸۹	ارزش علم حصولی و مسئله مطابقت با واقعیت
۹۱	واقعیت و گستره آن
۹۲	ارزش تصدیقات
۹۳	اقسام تصدیق‌های بدیهی
۹۶	ارزش تصدیق‌های بدیهی
۹۶	ارزش تصدیق‌های نظری
۹۸	درجات ارزش علم حصولی
۱۰۰	جمع‌بندی مباحث مربوط به اقسام علم و ارزش آنها
۱۰۳	خلاصه
۱۰۴	پرسش‌ها
۱۰۷	پی‌نوشت‌ها
۱۰۹	درس ششم: راه‌های معرفت (۱)
۱۱۱	مقدمه
۱۱۲	راه‌های معرفت
۱۱۳	شهود
۱۱۴	ارزش شهود

۱۱۴	حس
۱۱۵	ارزش حس
۱۱۷	تعقل
۱۱۹	ارزش تعقل
۱۲۱	خلاصه
۱۲۲	پرسش‌ها
۱۲۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۲۳	پی‌نوشت‌ها
۱۲۵	درس هفتم: راه‌های معرفت (۲)
۱۲۷	مقدمه
۱۲۷	نقل
۱۳۱	ارزش نقل
۱۳۲	استناد به معرفت دیگران
۱۳۳	ارزش استناد به معرفت دیگران
۱۳۳	تجربه
۱۳۴	ارزش تجربه
۱۳۵	یادآوری
۱۳۶	ارزش یادآوری
۱۳۷	تتمه: راه حل ناسازگاری معرفت‌ها
۱۳۹	جمع‌بندی مباحث مربوط به راه‌های معرفت و ارزش آنها
۱۴۰	خلاصه
۱۴۲	پرسش‌ها
۱۴۴	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۴۵	پی‌نوشت‌ها
۱۵۱	درس هشتم: شک‌گرایی و نسبی‌گرایی
۱۵۳	مقدمه
۱۵۴	شک‌گرایی
۱۵۵	نسبی‌گرایی

۱۵۷	بررسی مدعای شک‌گرایان و نسبی‌گرایان
۱۵۹	مشکل استدلال برشک‌گرایی و نسبی‌گرایی
۱۶۰	ادله شک‌گرایان و نسبی‌گرایان و بررسی آنها
۱۶۰	۱. خطا بودن برخی معرفت‌ها
۱۶۱	پاسخ
۱۶۱	۲. ارتباط عمومی امور
۱۶۲	پاسخ
۱۶۳	۳. امکان تصرف ذهن در معرفت
۱۶۴	پاسخ
۱۶۶	۴. ارتباط عمومی معرفت‌ها
۱۶۹	پاسخ
۱۷۲	خلاصه
۱۷۵	پرسش‌ها
۱۷۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۷۷	پی‌نوشت‌ها
۱۷۹	درس نهم: هرمنوتیک فلسفی
۱۸۱	مقدمه
۱۸۲	تعریف هرمنوتیک
۱۸۳	آموزه‌های هرمنوتیک فلسفی
۱۸۳	۱. پیش‌داوری؛ شرط تحقق فهم
۱۸۴	۲. تنوع پیش‌داوری‌ها
۱۸۶	۳. غیراختیاری بودن دخالت پیش‌داوری‌ها در فهم
۱۸۶	۴. امتزاج افق‌ها و تولید معنا
۱۸۸	۵. دور هرمنوتیکی
۱۸۸	نتایج هرمنوتیک فلسفی
۱۸۸	۱. عدم امکان فهم واقع و مراد مؤلف
۱۸۹	۲. ثابت و یک‌سان نبودن فهم
۱۹۰	۳. نسبی‌گرایی
۱۹۱	بررسی و نقد

۱۹۵	نقش پیش‌زمینه‌ها در فهم
۱۹۷	۱. پیش‌زمینه‌های بایسته
۱۹۷	۲. پیش‌زمینه‌های شایسته
۱۹۸	۳. پیش‌زمینه‌های نبایسته
۲۰۰	نحوه برخورد با پیش‌زمینه‌ها
۲۰۳	خلاصه
۲۰۵	پرسش‌ها
۲۰۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۰۷	ضمیمه: تاریخچه هرمنوتیک
۲۰۸	هرمنوتیک کلاسیک
۲۰۹	هرمنوتیک رمانتیک
۲۱۴	پی‌نوشت‌ها
۲۱۹	درس دهم: معرفت دینی
۲۲۱	مقدمه
۲۲۲	مفهوم‌شناسی
۲۲۲	دین
۲۲۵	معرفت دینی
۲۲۵	معرفت‌شناسی دین
۲۲۶	ارزش معرفت دینی
۲۲۷	اهمیت و ضرورت مباحث معرفت‌شناسی دین
۲۲۸	راه‌های معرفت دینی
۲۲۸	شهود
۲۲۸	۱. علم حضوری به خدا
۲۲۹	۲. مکاشفه درباره امور دینی
۲۲۹	۳. الهام
۲۲۹	۴. وحی
۲۳۰	ارزش معرفت دینی مبتنی بر شهود
۲۳۱	حس
۲۳۲	ارزش معرفت دینی مبتنی بر حس

۲۳۲	تعقل
۲۳۳	ارزش معرفت دینی مبتنی بر تعقل
۲۳۳	نقل
۲۳۴	ارزش معرفت دینی مبتنی بر نقل
۲۳۵	استناد به معرفت دیگران
۲۳۵	ارزش معرفت دینی مبتنی بر استناد به معرفت دیگران
۲۳۶	یادآوری
۲۳۷	ارزش معرفت دینی مبتنی بر یادآوری
۲۳۷	اعتبار معرفت به بخش‌های مختلف دین
۲۳۹	راه حل ناسازگاری معرفت‌های دینی با یکدیگر
۲۴۱	راه حل ناسازگاری معرفت‌های دینی با معرفت‌های دیگر
۲۴۱	راه حل ناسازگاری معرفت دینی با معرفت عقلی
۲۴۲	راه حل ناسازگاری معرفت دینی با معرفت علمی
۲۴۲	راه حل ناسازگاری معرفت دینی با معرفت حاصل از مکاشفه
۲۴۴	خلاصه
۲۴۶	پرسش‌ها
۲۴۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۵۲	پی‌نوشت‌ها
۲۵۷	درس یازدهم: تعدد قرائت‌ها
۲۵۹	مقدمه
۲۵۹	نظریه تعدد قرائت‌ها
۲۶۰	مبانی نظریه، و بررسی آنها
۲۶۰	۱. هرمنوتیک فلسفی
۲۶۱	بررسی و نقد
۲۶۳	۲. نمادین بودن زبان دین
۲۶۴	بررسی و نقد
۲۶۵	شواهدی برای نظریه تعدد قرائت‌ها، و بررسی آنها
۲۶۶	۱. وجود ظاهر و باطن در متون دینی
۲۶۶	بررسی و نقد

۲۶۷	۲. اعتبار فتواها و تفسیرهای مختلف
۲۶۸	بررسی و نقد
۲۷۱	عوامل پیدایش اختلاف نظر در فهم متون دینی
۲۷۵	خلاصه
۲۷۶	پرسش‌ها
۲۷۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۷۹	ضمیمه: تغییر در حوزه دین
۲۸۱	انواع تغییر در حوزه دین
۲۸۱	۱. تغییر موضوع
۲۸۲	۲. احکام ثانویه
۲۸۲	۳. تقدیم اهم بر مهم در تراجم احکام
۲۸۳	۴. احکام حکومتی
۲۸۳	۵. نسخ
۲۸۵	نتیجه
۲۸۷	پی‌نوشت‌ها
۲۸۹	درس دوازدهم: پلورالیسم دینی
۲۹۱	مقدمه
۲۹۲	مفهوم‌شناسی
۲۹۲	پیشینه
۲۹۵	مبانی پلورالیسم دینی
۲۹۷	تبیین پلورالیسم دینی
۲۹۹	بررسی و نقد
۳۰۱	رستگاری و نجات
۳۰۱	نجات‌یافتگان از نظر اسلام
۳۰۵	شواهدی برای نظریه پلورالیسم دینی، و بررسی آنها
۳۰۵	۱. هدایت عام خداوند
۳۰۵	بررسی و نقد
۳۰۶	۲. مآجور بودن پیروان ادیان مختلف
۳۰۷	بررسی و نقد

| فهرست مطالب |

۳۱۰	۳. وجود راه‌های گوناگون به سوی خدا
۳۱۰	بررسی و نقد
۳۱۱	خلاصه
۳۱۳	پرسش‌ها
۳۱۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۳۱۷	پی‌نوشت‌ها
۳۲۳	منابع
۳۲۵	کتاب‌ها
۳۲۸	مقالات
۳۲۹	انگلیسی

مبانی اندیشه اسلامی (۲)

خداشناسی

عبدالرسول عبودیت،
استاد گروه فلسفه
مؤسسه آموزشی و
پژوهشی امام خمینی رحمته
مجتبی مصباح، دانشیار گروه
فلسفه مؤسسه آموزشی و
پژوهشی امام خمینی رحمته

۱۳	مقدمه
۱۵	مقدمهٔ معاونت پژوهش
۱۸	درآمد
۲۱	درس اول: کلیات
۲۳	مقدمه
۲۴	۱. ضرورت خدانشناسی
۲۵	۲. ضرورت تعمیق خدانشناسی
۲۶	نمونه‌هایی از پرسش‌ها دربارهٔ خدانشناسی
۲۹	۳. ارتباط خدانشناسی با دیگر مباحث اندیشهٔ اسلامی
۳۱	۴. راه‌های خدانشناسی
۳۱	۴-۱. خدانشناسی فطری
۳۲	۴-۲. خدانشناسی عرفانی
۳۳	۴-۳. خدانشناسی نقلی
۳۳	۴-۴. خدانشناسی عقلی
۳۴	۵. رابطهٔ فلسفه با خدانشناسی عقلی
۳۵	۶. مباحث کتاب
۳۷	خلاصه
۳۸	پرسش‌ها
۳۹	منابعی برای مطالعهٔ بیشتر

۴۱	درس دوم: وجوب، امتناع و امکان
۴۳	مقدمه
۴۳	۱. ضرورت
۴۴	۲. وجوب و امتناع
۴۵	۳. امتناع بالذات و امتناع بالغير
۴۶	۴. وجوب بالذات و وجوب بالغير
۴۷	۵. امکان بالذات
۴۸	۵.۱. سازگاری امکان بالذات با وجوب بالغير و امتناع بالغير
۴۹	۵.۲. تقسیم موجود به واجب بالذات و ممکن بالذات
۵۰	خلاصه
۵۰	پرسش‌ها
۵۱	منابعی برای مطالعه بیشتر
۵۲	پی‌نوشت‌ها
۵۵	درس سوم: اصل علیت
۵۷	مقدمه
۵۸	۱. دیدگاه‌های متفاوت در بیان اصل علیت
۵۸	۲. تفاوت دیدگاه‌ها
۵۹	۳. مناط احتیاج به علت
۶۱	۴. تحلیل دیدگاه امکانی
۶۴	خلاصه
۶۵	پرسش‌ها
۶۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۶۷	پی‌نوشت‌ها
۷۱	درس چهارم: اقسام علت
۷۳	مقدمه
۷۳	۱. تعریف علت
۷۴	۲. تقسیمات علت
۷۴	۲.۱. علت فاعلی، قابل و غائی

۷۸	۲-۲. علت تامه و علت ناقصه
۷۹	۲-۳. علت مباشر و علت غیرمباشر
۷۹	۲-۴. علل طولی و علل عرضی
۸۰	۲-۵. علت حقیقی و علت اعدادی
۸۶	خلاصه
۸۷	پرسش‌ها
۸۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۸۹	پی‌نوشت‌ها
۹۱	درس پنجم: وجود بخشی علت فاعلی
۹۳	مقدمه
۹۳	۱. تحلیل وجود بخشی علت فاعلی به معلول
۹۸	۲. تحلیل ایجاد
۱۰۰	۳. حقیقت معلول
۱۰۳	۴. تقسیم موجود به رابط و مستقل
۱۰۴	خلاصه
۱۰۵	پرسش‌ها
۱۰۷	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۰۸	پی‌نوشت‌ها
۱۱۱	درس ششم: نتایج اصل علیت
۱۱۳	مقدمه
۱۱۴	۱. قانون سنخیت علی - معلولی
۱۱۵	۱-۱. سنخیت علت و وجودبخش با معلول آن
۱۱۷	۱-۲. نتیجه
۱۱۷	۱. قانون معیت علی - معلولی
۱۲۰	۲-۱. استدلال
۱۲۱	۲-۲. نقض قانون معیت، و حل آن
۱۲۲	۲-۲-۱. نقض
۱۲۳	۲-۲-۲. حل

۱۲۶	خلاصه
۱۲۷	پرسش‌ها
۱۲۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۳۰	پی‌نوشت‌ها
۱۳۵	درس هفتم: امتناع تسلسل و دور
۱۳۷	مقدمه
۱۳۸	۱. امتناع تسلسل
۱۳۸	۱-۱. تسلسل چیست؟
۱۴۰	۱-۲. استدلال
۱۴۴	۲. امتناع دور
۱۴۵	۲-۱. دور چیست؟
۱۴۶	۲-۲. استدلال
۱۴۸	تذکر
۱۴۹	۳. نتیجه
۱۵۱	خلاصه
۱۵۲	پرسش‌ها
۱۵۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۵۵	پی‌نوشت‌ها
۱۵۷	درس هشتم: اثبات وجود خدا
۱۵۹	مقدمه
۱۶۰	۱. برهان اول
۱۶۲	۲. برهان دوم
۱۶۳	۳. برهان سوم
۱۶۵	نکته
۱۶۶	خلاصه
۱۶۶	پرسش‌ها
۱۶۷	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۶۸	پی‌نوشت‌ها

۱۷۱	درس نهم: کمال مطلق و یکتایی خداوند
۱۷۳	مقدمه
۱۷۴	۱. راه اثبات اوصاف خدا
۱۷۵	۲. کامل مطلق بودن خداوند
۱۷۵	۱-۲. امکانِ رابط بودن؛ مستلزم ضرورت رابط بودن
۱۷۸	۲-۲. اثبات وصف «کمال مطلق» برای خدا
۱۸۰	۳. توحید و اقسام آن
۱۸۰	۴. یکتایی خداوند
۱۸۳	خلاصه
۱۸۴	پرسش‌ها
۱۸۵	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۸۷	پی‌نوشت‌ها
۱۸۹	درس دهم: اوصاف سلبی خداوند
۱۹۱	مقدمه
۱۹۱	۱. تقسیم اوصاف خداوند
۱۹۲	۱-۱. اوصاف ذاتی و اوصاف فعلی
۱۹۴	۱-۲. اوصاف ثبوتی و اوصاف سلبی
۱۹۵	۲. اثبات اوصاف خداوند از راه کامل مطلق بودن او
۱۹۶	۳. اوصاف سلبی خداوند
۱۹۷	۱-۳. مرکب نبودن
۱۹۷	۱-۳-۱. مرکب نبودن خداوند از اجزای بالفعل
۱۹۸	۱-۳-۲. مرکب نبودن خداوند از اجزای بالقوه
۱۹۹	۲-۳. زمانی و مکانی نبودن خداوند
۲۰۰	۳-۳. جسم و جسمانی نبودن خداوند
۲۰۲	۴. نتایج
۲۰۲	۱-۴. نبودن رابطه زمانی، مکانی و جسمانی میان خدا و موجودات
۲۰۲	۲-۴. توحید ذاتی
۲۰۳	خلاصه

۲۰۴	پرسش‌ها
۲۰۵	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۰۶	پی‌نوشت‌ها
۲۰۹	درس یازدهم: اوصاف ثبوتی خداوند (۱)
۲۱۱	۱. علم
۲۱۲	۱-۱. علم به خود
۲۱۳	۱-۲. علم به غیر خود
۲۱۵	۲. اراده و اختیار
۲۱۹	۲-۱. اراده تکوینی و اراده تشریحی
۲۲۱	خلاصه
۲۲۲	پرسش‌ها
۲۲۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۲۴	پی‌نوشت‌ها
۲۲۷	درس دوازدهم: اوصاف ثبوتی خداوند (۲)
۲۲۹	۳. قدرت
۲۳۰	۳-۱. دو شبهه در باره قدرت خداوند و پاسخ آنها
۲۳۳	۴. حیات
۲۳۴	توحید صفاتی
۲۳۷	خلاصه
۲۳۷	پرسش‌ها
۲۳۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۳۹	پی‌نوشت‌ها
۲۴۱	درس سیزدهم: اوصاف فعلی خداوند (۱)
۲۴۳	۱. خالقیت
۲۴۴	توحید افعالی
۲۴۴	شبهه‌ای در باره توحید افعالی و پاسخ آن
۲۴۶	۱. ربوبیت

۲۴۸	۲-۱. ربوبیت تکوینی و تشریحی
۲۴۹	۳. مالکیت
۲۵۰	۴. الوهیت
۲۵۰	۵. قضا و قدر
۲۵۲	۶. تکلم
۲۵۳	۷. صدق
۲۵۵	خلاصه
۲۵۷	پرسش‌ها
۲۵۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۶۰	پی‌نوشت‌ها
۲۶۳	درس چهاردهم: اوصاف فعلی خداوند (۲)
۲۶۵	۸. حکمت
۲۶۶	۸-۱. لزوم علت غائی در هر کار اختیاری
۲۶۸	۸-۲. علت غائی در افعال خداوند
۲۷۰	۸-۳. مهندسی نظام خلقت و نظام احسن
۲۷۲	۸-۴. حکمت مطلق
۲۷۵	۹. عدل
۲۷۸	خلاصه
۲۸۰	پرسش‌ها
۲۸۱	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۸۲	پی‌نوشت‌ها
۲۸۳	درس پانزدهم: چند نکته درباره مباحث خداشناسی
۲۸۵	مقدمه
۲۸۵	۱. نقایص و شرور
۲۸۶	۱-۱. طرح مسئله
۲۸۷	۱-۲. نحوه پاسخ به مسئله
۲۸۸	۱-۳. تبیین نقایص و شرور در نظام احسن
۲۹۱	۱-۴. پاسخ برخی پرسش‌ها

۲۹۲	۵-۱. نتیجه
۲۹۳	۲. جبر و اختیار
۲۹۴	۲-۱. طرح و بررسی شبهه‌های جبر
۲۹۴	۲-۱-۱. شبهه اول
۲۹۵	۲-۱-۲. پاسخ شبهه اول
۲۹۶	۲-۱-۳. شبهه دوم
۲۹۶	۲-۱-۴. پاسخ شبهه دوم
۲۹۸	۳. نتایجی از مباحث خداشناسی
۲۹۸	۳-۱. نتایج نظری
۳۰۱	۳-۲. نتایج عملی
۳۰۴	خلاصه
۳۰۶	پرسش‌ها
۳۰۷	منابعی برای مطالعه بیشتر
۳۰۹	پی‌نوشت‌ها
۳۱۱	منابع

سلسله دروس مبانی اندیشه اسلامی (۳)

انسان شناسی

صفدر الهی‌زاد، استادیار
گروه کلام و فلسفه
دین مؤسسه آموزشی و
پژوهشی امام خمینی علیه السلام

۱۳	مقدمه
۱۵	مقدمهٔ معاونت پژوهش
۱۸	مقدمهٔ مؤلف
۲۱	درس اول: کلیات
۲۳	تعریف انسان‌شناسی
۲۴	روش بحث در انسان‌شناسی
۲۵	اهمیت و ضرورت انسان‌شناسی
۲۵	۱. تأثیر شناخت انسان در تعیین هدف و جهت حرکت و سیر حیاتی
۲۶	۲. تأثیر نوع نگاه به انسان در تشخیص ناهنجاری‌های اجتماعی و راه برون‌رفت از آنها
۲۶	۳. تأثیر نوع نگاه به انسان در شکل‌گیری علوم انسانی و نظام‌سازی اجتماعی
۲۷	جایگاه انسان‌شناسی در منظومهٔ مبانی اندیشهٔ اسلامی
۲۷	۱. نسبت انسان‌شناسی با مبانی پیشین
۲۹	۲. نسبت انسان‌شناسی با مبانی بعدی
۳۱	سیر مباحث انسان‌شناسی
۳۱	۱. ارتباط میان مباحث هستی‌شناسانه و راه‌شناسانهٔ انسان
۳۲	۲. سیر مباحث هستی‌شناسانهٔ انسان
۳۴	۳. سیر مباحث راه‌شناسانهٔ انسان
۳۶	خلاصه
۳۷	پرسش‌ها
۳۸	پی‌نوشت‌ها

درس دوم: ساحت‌های وجودی انسان

۳۹	
۴۲	ساحت‌های دوگانه
۴۲	معنای مجرد و مادی
۴۳	ادله عقلی وجود روح (نفس مجرد) برای انسان
۴۳	دلیل اول: تقسیم‌ناپذیری من
۴۵	دلیل دوم: وحدت هویت
۴۷	دلیل سوم: تجرد پدیده‌های درونی
۴۷	الف) تجرد علم
۴۸	اثبات تجرد علم
۴۹	ابطال حلول امر مجرد در امر مادی
۵۰	ب) تجرد سایر امور درونی
۵۱	شواهد تجربی وجود نفس
۵۳	رابطه نفس و بدن
۵۳	امکان‌ناپذیری نفوذ و حلول نفس در بدن
۵۴	نوع رابطه نفس و بدن
۵۷	خلاصه
۵۸	پرسش‌ها
۵۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۶۰	پی‌نوشت‌ها

درس سوم: اصالت و سرشت نفس

۶۵	
۶۸	اصالت نفس
۷۱	سرشت نفس
۷۲	ابعاد سرشت نفس
۷۳	۱. بُعد بینشی
۷۴	۲. بُعد گرایشی
۷۷	۳. بُعد توانشی
۷۷	الف) قوه عقل
۷۸	ب) اختیار یا توانایی انتخاب آگاهانه
۷۸	معانی اختیار انسان

۸۰	دلیل اختیار انسان
۸۱	نقش عوامل بیرونی در اختیار انسان
۸۳	(ج) قدرت خودسازی
۸۵	خلاصه
۸۶	پرسش‌ها
۸۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۸۸	پی‌نوشت‌ها
۹۱	درس چهارم: بقای نفس
۹۴	امکان بقای نفس پس از مرگ
۹۴	دلیل نخست: تجرد نفس
۹۶	دلیل دوم: عدم تغییر هویت ثابت نفس به رغم تغییر بدن
۹۷	ضرورت بقای نفس
۹۸	برهان حکمت
۹۹	برهان عدالت
۱۰۱	خلاصه
۱۰۱	پرسش‌ها
۱۰۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۰۴	پی‌نوشت‌ها
۱۰۵	درس پنجم: هدف آفرینش انسان
۱۰۸	انگیزه‌های پرسش از فلسفه آفرینش
۱۰۹	معنای هدف
۱۱۰	حب ذات؛ منشأ خواست
۱۱۱	هدف معقول و غیر معقول
۱۱۲	هدف آفرینش جهان
۱۱۳	هدف آفرینش انسان
۱۱۷	هدف‌داری زندگی
۱۱۸	ناملايمات و جایگاه آن در هدف‌داری زندگی
۱۲۰	خلاصه

۱۲۱	پرسش‌ها
۱۲۱	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۲۳	پی‌نوشت‌ها
۱۲۵	درس ششم: دین؛ راه سعادت انسان
۱۲۷	ضرورت وجود راه سعادت برای انسان
۱۲۹	راه‌های عادی شناخت
۱۳۰	ضرورت وجود راه فراعادی شناخت
۱۳۵	قلمرو دین
۱۳۶	حوزه‌های فردی و اجتماعی دین
۱۳۸	ضرورت دسترسی انسان به راه سعادت
۱۳۸	چگونگی دسترسی انسان به راه فراعادی سعادت
۱۳۸	ضرورت وجود پیامبر
۱۳۹	راه‌های اثبات پیامبر
۱۴۰	۱. اعجاز
۱۴۱	تعریف معجزه
۱۴۲	چگونگی دلالت معجزه بر راست‌گویی مدعیان پیامبری
۱۴۲	۲. معرفی سایر پیامبران
۱۴۳	عصمت پیامبر
۱۴۵	قلمرو عصمت پیامبر
۱۴۶	شئون پیامبر معصوم
۱۴۶	مرجعیت دینی
۱۴۷	زعامت و رهبری
۱۴۸	خلاصه
۱۴۹	پرسش‌ها
۱۴۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۵۲	پی‌نوشت‌ها
۱۵۵	درس هفتم: حقانیت دین اسلام
۱۵۹	معجزه آخرین پیامبر الهی

۱۵۹	استدلال بر معجزه بودن قرآن کریم
۱۶۱	تحدی قرآن
۱۶۲	ابعاد و وجوه اعجاز قرآن
۱۶۵	۱. فصاحت و بلاغت
۱۶۸	۲. عدم اختلاف در قرآن
۱۶۹	شرایط و عوامل زمینه‌ساز اختلاف
۱۶۹	ویژگی‌های انسان
۱۷۰	ویژگی‌های قرآن
۱۷۱	انگاره تحریف قرآن
۱۷۱	معنای تحریف قرآن
۱۷۲	ادله تحریف‌ناپذیری قرآن
۱۷۳	۱. دلیل عقلی
۱۷۴	۲. ادله قرآنی
۱۷۴	الف) آیه حفظ
۱۷۵	ب) آیه عزت
۱۷۶	۳. ادله روایی
۱۷۸	خلاصه
۱۷۹	پرسش‌ها
۱۷۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۸۱	پی‌نوشت‌ها
۱۸۵	درس هشتم: خاتمیت دین اسلام (۱)
۱۸۸	اثبات خاتمیت اسلام
۱۹۰	تحلیل معنای خاتمیت
۱۹۲	لوازم خاتمیت اسلام
۱۹۲	جاودانگی دین خاتم
۱۹۴	عوامل پویایی و جاودانگی اسلام
۱۹۴	محوریت اهداف و روح زندگی بشر
۱۹۵	وضع قوانین ثابت برای نیازهای ثابت، و قوانین متغیر برای نیازهای متغیر
۱۹۶	قاعده اهم و مهم

۱۹۷	تشریح احکام اولیه و ثانویه
۱۹۷	اجتهاد
۱۹۸	قرآن
۱۹۸	سنت
۱۹۸	عقل
۱۹۹	اختیارات ویژه حاکم اسلامی (ولی فقیه)
۲۰۰	خلاصه
۲۰۱	پرسش‌ها
۲۰۱	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۰۲	پی‌نوشت‌ها
۲۰۵	درس نهم: خاتمیت دین اسلام (۲)
۲۰۸	جامعیت دین خاتم
۲۰۸	دیدگاه‌ها در باره جامعیت اسلام
۲۰۸	۱. دیدگاه برگزیده
۲۱۰	اثبات جامعیت اسلام
۲۱۰	دلیل عقلی
۲۱۰	ادله نقلی
۲۱۲	۲. دیدگاه حداکثری
۲۱۶	۳. دیدگاه حداقلی (سکولاریسم)
۲۱۸	ادله سکولاریسم
۲۱۸	دلیل اول: تغییرناپذیری ذاتیات
۲۲۰	دلیل دوم: هدف دین تأمین سعادت اخروی است
۲۲۲	دلیل سوم: ثبات دین و تحول مناسبات اجتماعی
۲۲۳	بررسی کلی سکولاریسم
۲۲۴	۱. جهان بینی توحیدی و سکولاریسم
۲۲۵	۲. متون اسلامی و سکولاریسم
۲۲۷	خلاصه
۲۲۷	پرسش‌ها
۲۲۸	منابعی برای مطالعه بیشتر

۲۳۰	پی‌نوشت‌ها
۲۳۱	درس دهم: امامت
۲۳۵	معنای امامت
۲۳۶	ضرورت وجود امام
۲۳۷	۱. مرجعیت دینی
۲۳۷	۲. زعامت سیاسی
۲۳۸	الف) حفظ نظام اجتماعی
۲۳۸	ب) اجرای مقررات دینی
۲۴۰	شرایط و ویژگی‌های امام
۲۴۱	۱. عصمت
۲۴۱	الف) دلیل عقلی
۲۴۲	ب) ادله نقلی
۲۴۲	آیه اولی الامر
۲۴۴	حدیث ثقلین
۲۴۶	۲. علم خدادادی
۲۴۹	۳. افضلیت
۲۵۰	راه تعیین امام
۲۵۲	۱. ادله عقلی
۲۵۲	عصمت، علم خدادادی و افضلیت امام
۲۵۳	توحید و مالکیت الهی
۲۵۴	۲. ادله نقلی
۲۵۸	امام غایب
۲۶۱	خلاصه
۲۶۲	پرسش‌ها
۲۶۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۶۴	پی‌نوشت‌ها
۲۶۵	منابع

سلسله دروس مبانی اندیشه اسلامی (۴)

فلسفه اخلاق

مجتبی مصباح، دانشیار گروه
فلسفه مؤسسه آموزشی و
پژوهشی امام خمینی

۱۳	مقدمه
۱۵	مقدمه
۱۹	درس اول: کلیات
۲۱	مقدمه
۲۲	تعریف اخلاق
۲۳	علم اخلاق
۲۶	اهمیت علم اخلاق
۲۶	فلسفه‌های مضاف
۲۸	فلسفه اخلاق
۳۰	اهمیت و ضرورت فلسفه اخلاق
۳۲	جایگاه فلسفه اخلاق
۳۵	خلاصه
۳۶	پرسش‌ها
۳۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۳۸	پی‌نوشت‌ها
۳۹	درس دوم: مفاهیم اخلاقی
۴۱	مقدمه
۴۱	ارزش
۴۴	ارزش ذاتی و غیره

۴۵	ارزش جای‌گزینی
۴۵	لزوم
۴۶	مفاهیم عام اخلاقی
۴۷	خوب و بد
۴۸	درست و نادرست
۴۹	باید و نباید
۵۰	وظیفه
۵۲	خلاصه
۵۳	پرسش‌ها
۵۵	منابعی برای مطالعهٔ بیشتر
۵۷	درس سوم: ارزش و واقعیت
۵۹	مقدمه
۶۰	گزاره‌های واقع‌نما و ارزشی
۶۰	واقعی بودن یا واقعی نبودن ارزش
۶۳	تفاوت‌های واقع‌گرایی و غیرواقع‌گرایی
۶۴	۱. واقعی یا غیرواقعی بودن معیار ارزش
۶۴	۲. قابلیت یا عدم قابلیت صدق و کذب گزاره‌های اخلاقی
۶۵	۳. رابطهٔ منطقی میان گزاره‌های اخلاقی با دیگر گزاره‌ها
۶۷	۴. وحدت‌گرایی یا کثرت‌گرایی اخلاقی
۶۸	۵. مطلق یا نسبی بودن اخلاق
۶۹	خلاصه
۷۰	پرسش‌ها
۷۱	منابعی برای مطالعهٔ بیشتر
۷۲	پی‌نوشت‌ها
۷۳	درس چهارم: مطلق یا نسبی بودن اخلاق
۷۵	مقدمه
۷۶	نسبی‌گرایی اخلاقی
۷۷	۱. نسبت توصیفی

۷۸	استدلال بر نسبیت توصیفی
۷۹	بررسی استدلال
۸۰	۲. نسبیت فراهخاقي
۸۰	چالش توجیه
۸۲	استدلال بر نسبیت فراهخاقي
۸۲	الف) بر اساس نسبیت توصیفی
۸۳	بررسی
۸۳	ب) بر اساس نسبیت مطلق معرفت
۸۴	بررسی
۸۴	ج) بر اساس غیر واقع‌گرایی
۸۵	بررسی
۸۵	اقسام نسبیت فراهخاقي
۸۵	نسبیت فردی
۸۶	نسبیت اجتماعی
۸۸	۳. نسبیت هنجاری
۸۹	استدلال بر نسبیت هنجاری
۸۹	بررسی استدلال
۹۰	بررسی مدعا
۹۱	مشکلات عملی
۹۳	قیودی برای نسبیت هنجاری
۹۳	بررسی قیود نسبیت هنجاری
۹۵	مطلق‌گرایی اخلاقي
۹۵	مطلق‌گرایی افراطی
۹۶	بررسی دیدگاه افراطی
۹۶	مطلق‌گرایی معتدل
۹۷	بررسی دیدگاه معتدل
۹۸	خلاصه
۱۰۰	پرسش‌ها
۱۰۱	منابعی برای مطالعه بیشتر

درس پنجم: مکاتب اخلاقی غیر واقع‌گرا

۱۰۳	
۱۰۷	
۱۰۹	مقدمه
۱۱۰	امرگرایی
۱۱۱	امرگرایی نوع اول (نظریه امر الهی)
۱۱۲	بررسی
۱۱۳	امرگرایی نوع دوم
۱۱۴	بررسی
۱۱۵	توصیه‌گرایی
۱۱۶	بررسی
۱۱۸	احساس‌گرایی
۱۱۸	الف) استدلال بر اساس پوزیتیویسم منطقی
۱۱۹	بررسی
۱۲۰	ب) استدلال بر اساس معنای احساسی واژه‌های اخلاقی
۱۲۱	بررسی
۱۲۲	جامعه‌گرایی
۱۲۲	بررسی
۱۲۳	قراردادگرایی
۱۲۴	بررسی
۱۲۶	خلاصه
۱۲۹	پرسش‌ها
۱۳۱	منابعی برای مطالعه بیشتر

درس ششم: مکاتب اخلاقی واقع‌گرا

۱۳۳	
۱۳۵	مقدمه
۱۳۵	لذت‌گرایی شخصی
۱۳۷	بررسی
۱۳۸	دنیاگرایی
۱۳۹	بررسی

فهرست مطالب

۱۳۹	قدرت‌گرایی
۱۴۰	بررسی
۱۴۱	هماهنگی عقلانی
۱۴۲	بررسی
۱۴۳	عاطفه‌گرایی
۱۴۴	بررسی
۱۴۵	سودگرایی
۱۴۷	بررسی
۱۴۹	خلاصه
۱۵۱	پرسش‌ها
۱۵۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۵۴	ضمیمه: واقع‌گرایی اثبات‌ناپذیر
۱۵۵	۱. مکتب اخلاقی کانت
۱۵۸	بررسی
۱۶۰	۲. مکتب شهودگرایی
۱۶۰	استدلال پرسش‌گشوده
۱۶۱	بررسی
۱۶۱	اثبات‌ناپذیری گزاره‌های اخلاقی
۱۶۲	بررسی
۱۶۳	درس هفتم: اثبات واقع‌گرایی اخلاقی
۱۶۵	مقدمه
۱۶۷	مطلوبیت از دیدگاه واقع‌گرایان و غیرواقع‌گرایان
۱۶۹	رابطه طولی و عرضی امور مطلوب
۱۷۱	حب ذات؛ منشأ مطلوبیت
۱۷۳	مطلوبیت کمال
۱۷۴	تزامم کمالات مطلوب
۱۷۵	امکان انتخاب معقول
۱۷۵	ارزش ذاتی و غیرتی در اخلاق
۱۷۶	واقعی بودن ارزش ذاتی در اخلاق

۱۷۶	واقعی بودن ارزش گیری در اخلاق
۱۷۷	واقعی بودن ارزش جای‌گزینی در اخلاق
۱۷۸	واقعی بودن لزوم اخلاقی
۱۷۸	واقعی بودن ارزش‌های اخلاقی
۱۷۸	واقع‌نمایی گزاره‌های اخلاقی
۱۷۹	واقع‌گرایی اخلاقی در آیات و روایات
۱۸۳	خلاصه
۱۸۴	پرسش‌ها
۱۸۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۸۷	پی‌نوشت‌ها
۱۸۹	درس هشتم: معیار ارزش اخلاقی
۱۹۱	مقدمه
۱۹۲	لزوم تعیین معیار ارزش
۱۹۲	لزوم تعیین معیار کمال اختیاری
۱۹۳	کمال نسبی و غیرنسبی
۱۹۴	کمال مقدماتی و اصیل
۱۹۵	کمال انسان
۱۹۷	کمال اختیاری انسان
۲۰۰	کمال نهایی انسان و پیامدهای آن
۲۰۱	۱. علم حضوری کامل انسان به نیازمندی به خدا و بی‌نیازی او
۲۰۵	۲. محبت و رضایت کامل و متقابل انسان و خداوند
۲۰۷	کمال نهایی و تأمین اهداف خودگرایان
۲۰۷	لذت
۲۱۰	آرامش خاطر
۲۱۲	قدرت
۲۱۳	هماهنگی عقلانی
۲۱۷	خلاصه
۲۱۹	پرسش‌ها
۲۲۰	منابعی برای مطالعه بیشتر

درس نهم: ارزیابی صفات اکتسابی و کارهای اختیاری (۱)

درس دهم: ارزیابی صفات اکتسابی و کارهای اختیاری (۲)

منابع

سلسله دروس مبانی اندیشه اسلامی (۵)

فلسفه حقوق

مصطفی دانش‌پژوه،
دانشیار گروه حقوق
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
جواد عابدینی، دکترای
فلسفه تطبیقی مؤسسه
آموزشی و پژوهشی
امام خمینی علیه السلام

۱۳	درس اول: مفاهیم و کلیات
۱۵	مقدمه
۱۶	۱. واژه حقوق
۱۶	۲. علم حقوق
۱۹	۳. هدف علم حقوق
۱۹	۴. فلسفه حقوق
۲۱	۵. ضرورت فلسفه حقوق
۲۳	۶. جایگاه فلسفه حقوق
۲۴	۷. ساختار کتاب
۲۵	خلاصه
۲۶	پرسش
۲۷	پی‌نوشت‌ها
۲۹	درس دوم: حق و قانون
۳۱	مقدمه
۳۱	۱. حق حقوقی و حق اخلاقی
۳۲	۲. تعریف و تحلیل حق
۳۴	۳. ارکان حق
۳۵	۴. رابطه حق و تکلیف
۳۶	پاسخ به یک شبهه
۳۸	۵. قوانین حقوقی

۳۸	۱-۵. ویژگی‌های قانون حقوقی
۴۰	۲-۵. قوانین حقوقی و قوانین اخلاقی
۴۱	۳-۵. رابطه متقابل حقوق و اخلاق
۴۳	۴-۵. رابطه حقوق و دین
۴۴	۱-۴-۵. لزوم دینی بودن حقوق
۴۶	۵-۵. رابطه حقوق با فقه و شریعت
۴۹	خلاصه
۵۱	پرسش
۵۲	پی‌نوشت‌ها
۵۵	درس سوم: مکاتب حقوقی(۱)؛ مکتب حقوق طبیعی
۵۷	مقدمه
۵۸	۱. واقع‌گرایی و غیرواقع‌گرایی حقوقی
۶۱	۲. مکتب حقوق طبیعی
۶۲	۱-۲. مبنای حقوق از دیدگاه مکتب حقوق طبیعی
۶۵	۲-۲. هدف حقوق از دیدگاه مکتب حقوق طبیعی
۶۷	۳. ارزیابی و نقد
۷۲	خلاصه
۷۴	پرسش
۷۵	پی‌نوشت‌ها
۷۷	درس چهارم: مکاتب حقوقی(۲)؛ مکاتب حقوق پوزیتیویستی
۷۹	مقدمه
۸۰	۱. پوزیتیویسم حقوقی
۸۲	۲. مبنای حقوق از دیدگاه پوزیتیویسم
۸۵	۳. هدف حقوق از دیدگاه پوزیتیویسم
۸۶	۴. ارزیابی و نقد
۸۹	۵. نتیجه
۹۰	خلاصه
۹۱	پرسش

درس پنجم: مکاتب حقوقی (۳): مکتب حقوقی اسلام

۹۷	مقدمه
۹۷	۱. ماهیت قوانین حقوقی
۹۹	۲. مبانی حقوق اسلام
۹۹	۲-۱. مبانی اصلی
۱۰۱	۲-۲. مبانی فرعی
۱۰۳	۳. اهداف حقوق از دیدگاه اسلام
۱۰۵	۴. گستره حقوق اسلامی و نقش انسان در قانون‌گذاری
۱۰۷	۵. مقایسه مکتب حقوقی اسلام با دیگر مکاتب حقوقی
۱۰۷	۵-۱. درباره مبانی
۱۰۹	۵-۲. درباره اهداف
۱۱۲	۶. خاستگاه حق
۱۱۷	خلاصه
۱۱۹	پرسش
۱۲۰	پی‌نوشت‌ها

درس ششم: نظام حقوقی اسلام و ویژگی‌های آن

۱۲۳	مقدمه
۱۲۵	۱. مفهوم نظام حقوقی
۱۲۶	۲. نظام حقوقی اسلام
۱۲۷	۳. ویژگی‌های نظام حقوقی اسلام
۱۲۷	۳-۱. الهی، وحیانی و دینی
۱۲۸	۳-۲. واقع‌نگر، جامع و کامل
۱۲۹	۳-۳. انسجام و هماهنگی
۱۳۰	الف) هماهنگی نظام حقوقی اسلام با سایر نظام‌های اجتماعی و فردی اسلام
۱۳۰	ب) هماهنگی با طبیعت و فطرت انسان
۱۳۲	۳-۴. ثبات در عین انعطاف‌پذیری
۱۳۵	۳-۵. سهولت و سماحت

۱۳۶	۳-۶. ضمانت اجرای ایمانی
۱۳۷	۳-۷. اصالت و استقلال
۱۳۸	خلاصه
۱۳۹	پرسش
۱۴۰	پی‌نوشت‌ها
۱۴۱	درس هفتم: منابع حقوق اسلامی
۱۴۳	مقدمه
۱۴۳	۱. مفهوم منبع و رابطه آن با مبانی
۱۴۵	۲. منابع اصلی
۱۴۵	۱-۲. قرآن کریم
۱۴۶	۲-۲. سنت
۱۴۷	۳-۲. عقل
۱۴۹	۳. منابع فرعی
۱۴۹	۱-۳. اجماع
۱۵۰	۲-۳. شهرت
۱۵۱	۳-۳. سیره (عرف و عادت)
۱۵۱	۴-۳. قیاس
۱۵۲	۴. منابع تکمیلی
۱۵۳	۱-۴. احکام حکومتی
۱۵۳	۲-۴. معاهدات
۱۵۵	خلاصه
۱۵۷	پرسش
۱۵۸	پی‌نوشت‌ها
۱۶۳	درس هشتم: اعلامیه جهانی حقوق بشر و نقد آن
۱۶۵	مقدمه
۱۶۶	۱. مفهوم حقوق بشر
۱۶۶	۲. تاریخچه حقوق بشر و سیر تدوین آن
۱۶۹	۳. مبانی و اهداف اعلامیه

۱۷۱	۴. نقد کلی اعلامیه جهانی حقوق بشر
۱۷۲	۴-۱. جهات مثبت
۱۷۲	۴-۲. جهات منفی
۱۷۹	۵. حقوق بشر در اسلام
۱۷۹	۵-۱. دلیل مخالفان
۱۷۹	۵-۲. دلیل موافقان
۱۷۹	الف) پاسخ نقضی
۱۸۰	ب) پاسخ اثباتی
۱۸۲	خلاصه
۱۸۳	پرسش
۱۸۴	ضمیمه
۱۹۱	پی‌نوشت‌ها
۱۹۵	درس نهم: مقایسه حقوق بشر اسلامی و اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱)
۱۹۷	مقدمه
۱۹۷	۱. مقایسه حقوق بشر اسلامی و اعلامیه جهانی حقوق بشر: تفاوت‌ها و اشتراک‌ها
۱۹۷	۱-۱. تفاوت‌ها
۱۹۹	۱-۲. اشتراک‌ها
۲۰۰	۲. مطالعه تفصیلی اصول مشترک
۲۰۳	اصل کرامت انسانی
۲۱۲	خلاصه
۲۱۲	پرسش
۲۱۴	پی‌نوشت‌ها
۲۱۷	درس دهم: مقایسه حقوق بشر اسلامی و اعلامیه جهانی حقوق بشر (۲)
۲۱۹	مقدمه
۲۱۹	۱. تبیین اصل آزادی
۲۲۵	۲. آزادی از بردگی
۲۲۷	۳. آزادی مذهبی
۲۳۳	۴. آزادی بیان

۲۳۷	خلاصه
۲۳۸	پرسش
۲۳۹	پی‌نوشت‌ها
۲۴۳	درس یازدهم: نظام حقوق زن و خانواده در اسلام
۲۴۵	مقدمه
۲۴۵	۱. مقایسه زن و مرد از جهت ویژگی‌های تکوینی
۲۴۶	۱-۱. اشتراکات تکوینی زن و مرد
۲۴۷	۱-۲. تفاوت‌های تکوینی زن و مرد
۲۴۸	۲. اشتراکات حقوقی زن و مرد
۲۴۹	۲-۱. حقوق اقتصادی
۲۵۰	۲-۲. حقوق سیاسی
۲۵۱	۲-۳. حقوق قضایی
۲۵۱	۲-۴. حقوق خانواده
۲۵۲	۳. نکاتی کلی درباره تفاوت‌های حقوقی زن و مرد
۲۶۰	خلاصه
۲۶۰	پرسش
۲۶۲	پی‌نوشت‌ها
۲۶۵	درس دوازدهم: تفاوت‌های حقوقی زن و مرد
۲۶۷	مقدمه
۲۶۷	۱. تفاوت‌های زن و مرد در حقوق خانواده
۲۶۸	۱-۱. حق ازدواج
۲۶۸	۱-۱-۱. ولایت در عقد نکاح
۲۷۰	۱-۱-۲. تعدد زوجات
۲۷۶	۱-۲. حقوق و تکالیف ناشی از ازدواج
۲۸۲	۲. تفاوت‌های زن و مرد در حقوق اجتماعی و سیاسی
۲۸۲	۲-۱. امامت و رهبری
۲۸۳	۲-۲. جهاد ابتدایی
۲۸۳	۲-۳. قضاوت

| فهرست مطالب |

۲۸۴	۳. تفاوت‌های زن و مرد در حقوق کیفری و قضایی
۲۸۴	۳-۱. دیه
۲۸۶	۳-۲. گواهی و شهادت
۲۸۸	خلاصه
۲۸۹	پرسش
۲۹۱	پی‌نوشت‌ها
۲۹۳	منابع
۳۰۳	منابع عربی

سلسله دروس مبانی اندیشه اسلامی (۶)

فلسفه سیاست

قاسم شبان‌نیا
دانشیار گروه علوم
سیاسی مؤسسه آموزشی
و پژوهشی امام خمینی رحمته

۱۳	درس اول: مفاهیم و کلیات
۱۶	مقدمه
۱۶	۱. نسبت کتاب پیش رو با دیگر کتب مبانی اندیشه اسلامی
۱۸	۲. چارچوب مباحث کتاب پیش رو
۲۰	۳. سیاست
۲۰	الف) معنای لغوی
۲۰	ب) معنای اصطلاحی
۲۱	ج) خنثی بودن واژه سیاست
۲۲	د) ابتدای سیاست بر مبانی
۲۳	۴. فلسفه سیاست
۲۳	الف) معنای فلسفه سیاست
۲۵	ب) روش فلسفه سیاست
۲۵	ج) اهمیت و ضرورت فلسفه سیاست
۲۶	۵. حکومت اسلامی
۲۷	۶. ماهیت حاکمیت
۹۲	خلاصه
۳۰	پرسش‌ها
۳۱	منابعی برای مطالعه بیشتر
۳۲	پی‌نوشت‌ها

۳۳	درس دوم: ضرورت حکومت اسلامی
۳۶	مقدمه
۶۳	۱. اثبات ضرورت حکومت اسلامی
۳۶	الف) ضرورت زندگی اجتماعی
۳۸	ب) ضرورت حکومت
۴۱	ج) ضرورت حکومت اسلامی
۳۴	۲. بررسی استدلال‌های مخالفان حکومت اسلامی
۴۴	الف) در نظر نگرفتن امور حکومتی در رسالت اسلام
۴۷	ب) زمانمند بودن احکام اسلام در زمینه حکومت
۴۹	ج) ناکارآمدی فقه اسلامی در حل مسائل حکومتی
۵۰	د) تجربه تاریخی ناموفق دخالت دین در سیاست
۵۳	ه) لکه‌دار شدن قداست دین در صورت آلوده شدن به سیاست و حکومت
۵۵	و) مخدوش شدن قداست عالمان دینی با دخالت در سیاست
۷۵	خلاصه
۵۸	پرسش‌ها
۵۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۶۰	پی‌نوشت‌ها
۶۵	درس سوم: مشروعیت حکومت
۶۷	مقدمه
۶۸	۱. معنای لغوی مشروعیت
۶۹	۲. مشروعیت در جامعه‌شناسی
۷۰	۳. مشروعیت در فلسفه سیاست
۷۱	الف) تبیین مفهومی واژه «مشروعیت» در فلسفه سیاست
۷۲	ب) دیدگاه مبتنی بر مشروعیت مردمی حکومت (دموکراسی)
۷۲	اول. تشریح دیدگاه
۷۵	دوم. بررسی و ارزیابی دیدگاه
۷۵	یک. ابتدای نظریه براوانیسم
۷۶	دو. امکان‌ناپذیری تحصیل رضایت همگانی

۷۷	سه. وجود تسلسل در احراز اولیة رضایت اکثریت
۷۹	چهار. مشروعیت مردمی حکومت مستلزم عدم ثبات حکومت
۷۹	پنج. مشروعیت بخشی اکثریت مستلزم نادیده انگاشتن تخصص‌گرایی
۸۰	ج) دیدگاه مبتنی بر مشروعیت الهی حکومت
۸۰	اول. اثبات حاکمیت خداوند
۸۲	دوم. اثبات مشروعیت حاکمیت معصومان <small>(علیهم‌السلام)</small>
۶۸	خلاصه
۸۷	پرسش‌ها
۸۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۸۹	پی‌نوشت‌ها
۹۷	درس چهارم: حکومت اسلامی
۹۹	مقدمه
۱۰۰	۱. وظایف و حقوق مردم در حکومت اسلامی
۱۰۰	الف) تلاش برای تحقق و استمرار حکومت اسلامی
۱۰۴	ب) نظارت همگانی در قالب امر به معروف و نهی از منکر
۱۰۶	ج) اعلام وفاداری به حکومت مشروع و بیعت با حاکم مأذون
۱۱۰	د) مشورت‌دهی صاحب‌نظران به حکومت
۱۱۰	اول. ضرورت مشورت در صورت وجود ابهام
۱۱۰	دوم. ضرورت تخصص مشورت‌دهنده
۱۱۱	سوم. عدم مشروعیت بخشی شورا
۱۱۲	چهارم. مشورت؛ طریقی به کشف واقع
۱۱۳	پنجم. هدف از مشورت‌های پیامبر اکرم <small>(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)</small>
۱۱۴	۲. تبیین مردم‌سالاری اسلامی
۱۱۴	الف) مراد از عنوان «مردم‌سالاری»
۱۱۶	ب) مراد از قید «اسلامی»
۱۱۹	۳. دموکراسی و مردم‌سالاری اسلامی
۳۲۱	خلاصه
۱۲۴	پرسش‌ها

۱۲۴	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۲۶	پی‌نوشت‌ها
۱۲۹	درس پنجم: مفهوم، شرایط و ادله ولایت فقیه
۱۳۱	مقدمه
۱۳۲	۱. مفهوم ولایت فقیه
۱۳۲	الف) ولایت
۱۳۲	۱) معنای لغوی
۱۳۲	۲) معنای اصطلاحی
۱۳۳	ب) فقیه
۱۳۳	۱) معنای لغوی
۱۳۳	۲) معنای اصطلاحی
۱۳۳	ج) ولایت فقیه
۱۳۴	۲. شرایط ولی فقیه
۱۳۴	الف) ضرورت شرایط عدالت، فقاقت و کفایت در ولی فقیه
۱۳۴	۱) علم به آموزه‌ها و احکام الهی (فقاقت)
۱۳۶	۲) برخورداری از کفایت، کردانی و تدبیر
۱۳۶	۳) برخورداری از صلاحیت اخلاقی، تقوا و عدالت
۱۳۸	ب) ضرورت وجود شرایط سه گانه فوق در دیگر صاحب‌منصبان حکومتی
۱۳۹	ج) ملاک اصلحیت
۱۴۱	د) عدم ضرورت وجود تخصص‌های متنوع در ولی فقیه
۱۴۲	۳. ادله ولایت فقیه
۱۴۳	الف) ادله عقلی
۱۴۳	اول: اصل تنزل تدریجی
۱۴۵	دوم: جامعیت و جاودانگی احکام اسلام
۱۴۶	سوم: قدر متیقن مأذون در تصرف
۱۴۷	ب) ادله نقلی
۱۴۸	اول: روایت «اللَّهُمَّ ارْزُقْ خَلْقَانِي» از پیامبر اکرم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small>
۱۴۸	دوم: فرمایش امیرالمؤمنین <small>عَلَيْهِ السَّلَام</small> بعد از پذیرش حکومت

۱۴۹	سوم: مقبوله عمر بن حنظله از امام صادق <small>(علیه السلام)</small>
۱۵۲	چهارم: توقیع شریف از حضرت حجتاً
۶۵۱	خلاصه
۱۵۸	پرسش
۱۵۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۶۰	پی‌نوشت‌ها
۱۶۵	درس ششم: گستره اختیارات ولی فقیه
۱۶۷	مقدمه
۱۶۸	۱. تبیین ولایت مقیده و مطلقه فقیه
۱۶۸	الف) ولایت مطلقه فقیه
۱۷۳	ب) ولایت مقیده فقیه
۱۷۵	۲. ماهیت حکم ولایی در چارچوب ولایت مطلقه فقیه
۱۷۵	الف) چیستی حکم ولایی و حدود آن
۱۷۸	ب) تفکیک وظیفه ولی فقیه از مرجع تقلید
۱۷۹	ج) راه حل رفع تعارض حکم ولی فقیه و فتوای مرجع تقلید
۱۸۰	۳. ولایت فقیه و مرزهای جغرافیایی
۱۸۲	۴. دلیل تبعیت مطلق از ولی فقیه با اذعان به عدم عصمت او
۵۸۱	خلاصه
۱۸۷	پرسش
۱۸۷	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۸۹	پی‌نوشت‌ها
۱۹۱	درس هفتم: پیشینه ولایت فقیه
۱۹۴	مقدمه
۱۹۴	۱. پیشینه بحث ولایت فقیه در آثار فیلسوفان مسلمان
۱۹۵	الف) ولایت فقیه در اندیشه فارابی
۱۹۶	ب) ولایت فقیه در اندیشه ابن سینا
۱۹۶	ج) ولایت فقیه در اندیشه ملاصدرا
۱۹۷	۲. پیشینه بحث ولایت فقیه در آثار فقها

۱۹۷	الف) فقهای اهل سنت
۱۹۸	ب) فقهای شیعه
۱۹۸	۱) انحصار ولایت اجتماعی . سیاسی برای فقیه در آثار فقهای شیعه
۱۹۹	شیخ مفید
۲۰۰	شیخ طوسی
۲۰۰	ابن ادریس حلی
۲۰۱	علّامه حلی
۲۰۱	شهید اول
۲۰۱	محقق کرکی
۲۰۲	محقق اردبیلی
۲۰۲	ملا احمد نراقی
۲۰۳	محمد حسن نجفی
۲۰۳	شیخ انصاری
۲۰۳	مرحوم نائینی
۲۰۴	مرحوم آخوند خراسانی
۲۰۵	آیت الله بروجردی
۲۰۷	۲) وضوح مسئله ولایت فقیه در نزد فقهای شیعه
۲۰۸	۳) تناسب ذکر اختیارات حکومتی فقیه با شرایط حاکم بر هر دوره تاریخی
۲۰۹	۳. وضوح مسئله ولایت فقیه در نزد سلاطین ، روشنفکران و مستشرقان
۲۱۲	خلاصه
۲۱۳	پرسش
۲۱۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۱۴	پی نوشت ها
۲۲۱	درس هشتم: نحوه تعیین ولی فقیه
۲۲۳	مقدمه
۲۲۴	۱. شورایی یا فردی بودن ولایت فقیه
۲۲۴	الف) دلیل عقلی
۲۲۵	ب) سیره معصومان (علیهم السلام)

۲۲۵	ج) آیات و روایات
۲۲۷	د) ضوابط فقهی
۲۲۸	۲. چگونگی تعیین ولایت برای فقیه در عصر غیبت
۲۲۸	الف) دیدگاه انتصاب
۲۳۰	ب) دیدگاه انتخاب
۲۳۰	تشریح دیدگاه
۲۳۲	بررسی اجمالی دیدگاه
۲۳۵	خلاصه
۲۳۶	پرسش
۲۳۶	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۳۷	پی‌نوشت‌ها
۲۳۹	درس نهم: کارآمدی نظام سیاسی مبتنی بر ولایت فقیه
۲۴۲	مقدمه
۲۴۲	۱. مفهوم کارآمدی
۲۴۴	۲. تحلیل کارآمدی نظام سیاسی اسلام
۲۴۴	الف) توحیدمحوری؛ عامل تثبیت نظام اسلامی
۲۴۵	ب) امامت‌باوری؛ زمینه‌ساز اقتدار نظام اسلامی
۲۴۷	ج) معادباوری؛ منشأ سازندگی صاحب‌منصبان نظام اسلامی
۲۴۷	د) سعادت‌گرایی؛ تعیین‌کننده دورنمای نظام اسلامی
۲۴۸	ه) قانون‌گرایی؛ منشأ جلوگیری از استبداد در نظام اسلامی
۲۴۹	و) شایسته‌سالاری؛ منشأ رشد نظام اسلامی
۲۴۹	ز) نظارت‌های درونی و بیرونی؛ منشأ سلامت نظام اسلامی
۲۵۰	ح) انعطاف در عین ثبات؛ منشأ کارایی همیشگی نظام اسلامی
۲۵۱	ط) وحدت در عین کثرت؛ منشأ پویایی و انسجام نظام اسلامی
۲۵۲	ی) تکلیف‌باوری در عین توجه به حقوق؛ منشأ تعادل در نظام اسلامی
۲۵۳	ک) واقع‌گرایی در عین آرمان‌گرایی
۲۵۴	ل) مردم‌داری؛ منشأ مقبولیت مردمی نظام اسلامی
۲۵۵	۳. تحلیل کارآمدی نظام جمهوری اسلامی

۲۵۶	الف) احیای آرمان‌ها و ارزش‌های الهی و افول سکولاریسم
۲۵۹	ب) احیای کرامت و ارزش‌های انسانی
۲۶۲	ج) تقویت روحیه خودباوری، استقلال و پیشرفت
۲۶۸	د. افزایش سطح رفاه و آسایش مردم
۲۶۹	ه. حمایت از محرومان و مستضعفان
۲۷۰	و. دفاع از مستضعفان و حق‌جویان جهان
۲۷۰	ح. تبدیل ایران به قدرت تأثیرگذار منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
۲۷۲	۴. نکاتی در تحلیل کارآمدی عملی نظام جمهوری اسلامی
۶۷۲	خلاصه
۲۷۷	پرسش
۲۷۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۸۰	پی‌نوشت‌ها
۲۸۳	خاتمه
۲۸۵	مقدمه
۲۸۶	آنچه انجام شد
۲۹۲	آنچه باید انجام شود
۲۹۵	منابع

مقدمه

● مقدمهٔ معاونت پژوهش

● مقدمهٔ مؤلفان

مقدمه

مقدمهٔ معاونت پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسلهٔ مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل ازین رفتنی و نگوینسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصهٔ نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانهٔ دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی علیهم السلام، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیرهٔ آن پیشوایان و عرضهٔ آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و

دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشووارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردپای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این رو، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله‌علیه در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای دام‌ظله از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی رحمته‌الله‌علیه به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته

است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو معرفت‌شناسی که با تلاش پژوهشگران ارجمند حجج الاسلام والمسلمین آقایان دکتر مجتبی مصباح و دکتر عبدالله محمدی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسندگان ارائه مهم‌ترین مباحث معرفت‌شناسی به منظور تبیین اندیشه اسلامی است.

معاونت پژوهش از مؤلفان محترم و حجج الاسلام والمسلمین آقایان محمد حسین‌زاده یزدی، اکبر میرسپاه و محمود فتحعلی که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند منان خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام